

Sirató Ildikó PhD, Budapest

A Pál utcai fiúk (fordításai és adaptációi) sorsa a 21. századi észt, finn és magyar kulturális kontextusban

Molnár Ferenc kisregénye (1906-1907) nemcsak hazánkban, hanem más európai (és Európán kívüli) országokban is ifjúsági, sőt, iskolai kötelező olvasmány. A történet irodalmi és gyermeklélektani szempontú elemzése helyett jelen előadásban elsőként a regény észt és finn fordításainak recepciójával, majd pedig a magyar és külföldi/nemzetközi (köztük észt) filmes és (zenés) színpadi adaptációival foglalkozunk, s átvezetjük a Molnár-regényt (hermeneutikai szempontból) a 21. századba.

A finn fordítás nyitotta a sort a Balti-tenger partjain (1913, Matti Kivekäs), amit 2012-ben Outi Hassi fordítása követett (*Koulupoikia : kirja Pál kadun pojista*), észt nyelven előbb (1921) Julius Mark, majd Reet Klettenberg (2014, *Pál-tänava poisid*) tolmácsolta *A Pál utcai fiúkat*. Az utóbbi fordítások néhány kultúraspecifikus részletére is rámutatunk.

A film- és színházi változatok szintén hoztak újdonságokat az új évszázadba fordulva, miközben az első adaptációk már 1917/1924-ben megszülettek (előbb mozgóképen, majd 1936 után színpadon). A képi epika (mozgóképes narráció), illetve a dramatizálás és zenésítés több ponton befolyásolta a regénykaraktereket és a cselekmény fókuszát, e változásokat-változtatásokat (a korai adaptációkra nézve csak érintőlegesen, a későbbiek, a kétezres években készült művek esetében részletesebben) szintén áttekintjük.

Az összevetés(ek) eredményeképp kirajzolódik egy, a hazai recepciótól és értelmezéstől némiképp eltérő kulturális kontextus, illetve a (filmes, színpadi és zene)dramaturgiai szempontok érvényesítésének visszahatása az eredeti mű epikus kohéziószervezetére.